

education

Department:
Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

**NATIONAL
SENIOR CERTIFICATE**

KEREITE YA 12

SESOTHO PUO YA LAPENG (HL)

PAMPIRI YA 3 (P3)

PUDUNGWANA 2009

MEMORANDAMO

MATSHWAO: 100

Memorandamo ona o na le maqephe a 15.

KAROLO YA A: RUBURIKI YA HO LEKANYETSA MOQOQO

Makgetha a ho lekanyetsa	Kgato 7 E babatsehang	Kgato 6 Phihlello e kgabane	Kgato 5 Phihlello e ntle	Kgato 4 Phihlello e mahareng	Kgato 3 Phihlello e foofo	Kgato 2 karolwana feela	Kgato 1 Ha ho phihlello
	80 – 100%	70 – 79%	60 – 69%	50 – 59%	40 – 49%	30 – 39%	0 – 29%
DIKAHARE LE MORALO: Tlhophiso ya mohopolo le dintlha, tshekatsheko ya sehlooho, kelohloko ya baamohedi ba ditaba.	<ul style="list-style-type: none"> - Mehopolo le dintlha tse e tshehetsang ke tse kgodisang ka ho phethahala, tse tshwarellang mme tse bopilweng ka boiqapelo. - Sehlooho se sekasekwa ka bottalo le ka ho phethahala. - Ikamahanya le ba reretsweng ditaba, maikemisetso, maemo le sebopinho ka tsela e babatsehang. - Bopaki ke bo hlakileng ba hore moralo ke lebisang tlhahisong ya moqoqo o bopilweng ka bokgabane. 	<ul style="list-style-type: none"> - Mehopolo le dintlha tse e tshehetsang hangata ke tse kgodisang, tse tshwarellang mme tse bopilweng ka boiqapelo. - Sehlooho se sekasekwa le ho phuthollwa ka tsela e ntle. - Ikamahanya le ba reretsweng ditaba, maikemisetso, maemo le sebopinho ka tsela e ntle. - Bopaki bo botle ba hore moralo o lebisa tlhahisong ya moqoqo o bopilweng ka tsela e ntle e kgotso-fatsang. 	<ul style="list-style-type: none"> - Mehopolo le dintlha tse e tshehetsang ke tse kgodisang, tse tshwarellang mme tse bopilweng ka boiqapelo. - Sehlooho se sekasekwa le ho phuthollwa ka tsela e ntle ho kgotsofatsang. - Ikamahanya le ba reretsweng ditaba, maikemisetso, maemo le sebopinho ka tsela e kgotsofatsang. - Bopaki bo haellang ba hore moralo o lebisa tlhahisong ya moqoqo o lebelletsweng. 	<ul style="list-style-type: none"> - Mehopolo le dintlha tse e tshehetsang di bopilwe ka tsela e kgodisang, ho amohelehileng, empa ho na le ho kgaokgaoha. - Sehlooho se sekasekwa le ho phuthollwa ka bokgo-ni bo lekaneng. - Ela hloko ba reretsweng ditaba, maikemisetso, maemo le sebopinho ka bokgoni bo lekaneng. - Bopaki bo haellang ba hore moralo o lebisa tlhahisong ya moqoqo o lebelletsweng bo fokola haholo. 	<ul style="list-style-type: none"> - Dintlha tse tshehetsang ke tse haellang, tse kgodisang hanyenyane feela, mme ha se ka nako tsohle di hlahiswang ka nepo. - Sehlooho se sekasekwa le ho phuthollwa ka bo-kgoni bo haellang haholo. - Ela hloko ba reretsweng ditaba, maikemisetso, maeko le sebopinho ka bokgoni bo haellang. - Bopaki ke bo haellang haholo ba hore moralo o lebisa tlhahisong ya moqoqo o lebelletsweng. 	<ul style="list-style-type: none"> - Mehopolo le dintlha tse e tshehetsang di bopilwe ka tsela e fokolang mme di kgolweha ka bothata bo boholo. - Sehlooho se utlwisiswa ka tsela e fasohetseng kapa ha a se utlwisiswe. - Ela hloko ba reretsweng ditaba, maikemisetso, maeko le sebopinho ka bnfokodi bo boholo haholo. - Bopaki ke bo haellang haholo ba hore moralo o lebisa tlhahisong ya tema e lebelletsweng. 	
MATSHWAO: 30	24 – 30	21 – 23½	18 – 20½	15 – 17½	12 – 14½	9 – 11½	0 – 8½

Makgetha a ho lekanyetsa	Kgato 7 E babatsehang	Kgato 6 Phihlello e kgabane	Kgato 5 Phihlello e ntle	Kgato 4 Phihlello e mahareng	Kgato 3 Phihlello e foofo	Kgato 2 karolwana feela	Kgato 1 Ha ho phihlello
	80 – 100%	70 – 79%	60 – 69%	50 – 59%	40 – 49%	30 – 39%	0 – 29%
PUO LE SETAELE MMOHO LE TEKOLOBOTJHA: Tlotlontswe, dibopeho le mefuta ya dipolelo, dipolelo tsa bohlale, mopelelo, matshwao a puo le kelohloko e hloklosi ya puo. Rejisetara/setaele, sehalo, ela hloko baamohedi ba ditaba, maikemisetso, maemo le sebopheho ho latela dithlokeho.	- Ha ho diphoso mope-le-tong, mme matshwao a puo a sebedisitswe ka nepahalo le ka ho phethahala. - Bopaki bo hlakileng ba hore tema yohle e lekotswe botjha ka sepheo sa ho hlaola diphoso le ho e ntlafta-tsa kgokahano le momahano le ho bona hore dikahare, setaele, rejisetara le se-phetho di loketse maikemisetso, baamohedi ba ditaba mmoho le maemo.	- Diphoso tse mmalwa tsa mopeleto le tshebedi-so e ntle haholo ya matshwao a puo. - Bopaki bo hlakileng ba hore tema yohle e lekotswe botjha ka sepheo sa ho hlaola diphoso le ho e ntlafta-tsa kgokahano le momahano le ho bona hore dikahare, setaele, rejisetara le se-phetho di loketse maikemisetso, baamohedi ba ditaba mmoho le maemo.	- Diphoso tse mmalwa tsa mopeleto le tshebedi-so e ntle ya matshwao a puo. - Bopaki bo batlang bo hlakile ba hore tema yohle e lekotswe botjha ka sepheo sa ho hlaola diphoso le ho e ntlafta-tsa kgokahano le momahano le ho bona hore dikahare, setaele, rejisetara le se-phetho di loketse maikemisetso, baamohedi ba ditaba mmoho le maemo.	- Diphoso tse mmalwa tsa mopeleto le tshebedi-so ya matshwao a puo empa di sa ame moelelo. - Bopaki ke bo kgotsofatsang ba hore tema yohle e lekotswe botjha ka sepheo sa ho hlaola diphoso le ho e ntlafta-tsa kgokahano le momahano le ho bona hore dikahare, setaele, rejisetara le sephetho di loketse maikemisetso, baamohedi ba ditaba mmoho le maemo.	- Diphoso tse ngata tsa mopeleto le tshebedi-so ya matshwao a puo empa di sa ame moelelo. - Bopaki bo seng bokae ba hore tema yohle e lekotswe botjha ka sepheo sa ho hlaola diphoso le ho e ntlafta-tsa kgokahano le momahano le ho bona hore dikahare, setaele, rejisetara le sephetho di loketse maikemisetso, baamohedi ba ditaba mmoho le maemo.	Diphoso tsa mopeleto di ngata; matshwao a puo a sebediswa ka tsela e rothofatsang moelelo. - Bopaki bo a fokola ba hore tema yohle e lekotswe botjha ka sepheo sa ho hlaola diphoso le ho e ntlafta-tsa kgokahano le momahano le ho bona hore dikahare, setaele, rejisetara le sephetho di loketse maikemisetso, baamohedi ba ditaba mmoho le maemo.	- Diphoso tse totobetseng tsa mopeleto le tshebe-diso ya matshwao a puo tse ka rothofatsang moelelo. - Ha ho bopaki kapa ke bo haellang haholo ba hore tema yohle e lekotswe botjha ka sepheo sa ho hlaola diphoso le ho e ntlafta-tsa kgokahano le momahano le ho bona hore dikahare, setaele, rejisetara le sephetho di loketse maikemisetso, baamohedi ba ditaba mmoho le maemo. Ho boima ho e utlwisa.
MATSHWAO A: 15	12 – 15	10½ – 11½	9 – 10	7½ – 8½	6 – 7	4½ – 5½	0 – 4
SEBOPEHO: Popeho ya diratswana; selelekela, qetelo le bolelele bo hlokeheng/loketseng.	- Diratswana tse phethahetseng, tse hokahaneng ka tsela e hlakileng ka dinako tsohle. - Selelekela le qetelo tse baba-tsehang haholo tse dumellanang le mosebetsi. - Bolelele bo nepahetseng..	- Diratswana tse ntle tse hokahaneng ka tsela e hlakileng boholo ba nako. - Selelekela le qetelo tse ntle tse dumellanang le mosebetsi. - Bolelele bo nepahetseng.	- Diratswana tse ntle tse hokahaneng ka tsela e hlakileng boholo ba nako. - Selelekela le qetelo tse ntle tse dumellanang le mosebetsi. - Bolelele bo nepahetseng.	- Diratswana tse ntle, tse hokahaneng ka tsela e utlwahalang. - Selelekela le qetelo tse ntle ka tsela e kgotsofatsang, ho latela mosebetsi. - Bolelele bo nepahetseng.	- Kelohloko e seng kae diratswaneng mmoho le ho hokahana ha tsona ka tsela e lekaneng. - Selelekela le qetelo tse kgotsofatsang, ho latela mosebetsi. - Bolelele bo nepahetseng.	- Diratswana tse haellang tse batlang di hloka kgokahano. - Selelekela se haellang le qetelo e sa phethahalang. - O batla o le molelele/mokgutshwane haholo.	- Mongolo o molokoloko (ha ho diratswana) kapa o ngola diratswana ka bokgoni bo haellang haholo. - Selelekela se haellang haholo le qetelo e foko-lang haholo. - O molelele/mokgutshwane haholo.
MATSHWAO A: 5	4 – 5	3½	3	2½	2	1½	0 – 1

Matshwao a ka sebediswang bakeng sa ho tshwaya:

Dintlheng tse tadingwang	Matshwao	Senotlolo
Dikahare le moralo	30	DM =
Puo, setaele le tekolobotjha	15	PST =
Sebopheho	05	Seb. =
Matshwao ohle	50	

Ditaelo ho motshwayi:

- Mohlahllobuwa o lokela ho ngola ka sehlooho se le SENG feela.
- Ho tshwaya ke maikutlo a motshwayi. Sheba boiphihlelo ba mohlahllobuwa mme o fane ka matshwao dintlheng tse nepahetseng le ha ebe ha o dumellane le tsona.
- Sebedisa ruburiki eo o e fuweng ho tshwaya moqoqo. Ruburiki e arotswe dikarolo tse tharo (A: Moqoqo, B: Tema ya kgokahano e telele le C: Tema ya kgokahano e kgutshwane).
- Motshwayi o eletswa ho phetla buka ya mohlahllobuwa pele a ka tshwaya ho hlokomele moo mohlahllobuwa a kgwaditseng teng pele a ngola moqoqo.
- Motshwayi a hlokomele hore ha mohlahllobuwa a sebedisitse pene e le nngwe/e tshwanang bakeng sa ho hlaola diphoso, a ananele boiteko boo.
- Motshwayi a hlokomele hore ha mohlahllobuwa a ngotse moralo wa ditaba tse isang tlhahisong ya moqoqo, a nehwe matshwao ka sekala sa (1 - 5). Empa ha mohlahllobuwa a sa ngola moralo kapa moralo o sa phethahala a amohuwe matshwao ka sekala sa (1 - 5).

Tataiso bakeng sa ho tshwaya ditema:

- Batshwayi ba etse tse latelang ha ba tshwaya:
ho sehellwe lenseswe kapa polelo e fosahetseng mola ho be ho bontshwe mofuta wa phoso ka thoko ka tsela e latelang Batshwayi ba sebedise matshwao a latelang:
 - / bakeng sa ho arola mantswe a ngotsweng a kopantswe empa a lokela ho arolwa;
 - ,+ bakeng sa ho kopanya mantswe a arohantsweng empa a ngola a kopane;
 - mn bakeng sa mongolo (*orthography*) o fosahetseng;
 - mp bakeng sa sa mopeleto o fosahetseng;
 - mt bakeng sa tshebediso ya matshwao a puo e fosahetseng kapa moo ho hlokehang letshwao la puo;
 - p bakeng sa puo e sa sebediswang ka nepo kapa ka tshwanelo/tlwaelo;
 - ^ bakeng sa lenseswe kapa karolwana e siilweng dipakeng tsa mantswe a mang.
 - // bakeng sa ho qala seratswana se setjha.

KAROLO YA A: MOQOQO

POTSO YA 1

1.1 Baithuti dikolong ba lokela ho phenyekollwa *Moqoqo o sa tshehetseng lehlakore* (Discursive)

- Mofuta ona wa moqoqo ha o nke lehlakore mme sepheo sa wona ke ho nehelana ka maikutlo a lekanang mahlakoreng a mabedi a kgang.
- Mohlahlobuwa a lekole mahlakore ka bobedi a sehlooho se hhaloswang ebe o nehelana ka dintlha tse tshehetsang le tse hanyetsanang a sa tshehetse lehlakore lefe kapa lefe.
- Mohlahlobuwa a ka fihlela qeto e itseng pheletsong ya moqoqo, empa a sa kgethe lehlakore le tse kgahlanong di lokela ho lekalekana hantle le ho sekasekwa ka tekano ha mohlahlobuwa a ntse a ngola moqoqo.

1.2 Nke ke ka lebala tsa ona mokete! *Moqoqo wa phetelo* (Narrative)

- Moqoqo ona wa phetelo o pheta pale ka diketsahalo tse etsahetseng.
- O ka ngolwa ka ho hlahe lehlakoreng lefe kapa lefe.
- Moqoqo ona boholo o tla sebedisa lekgathe lefetile.

1.3 Tseo ke di labalabellang bophelong kamora Kereiti ya 12 *Moqoqo wa boimamelo/tebisa maikutlo* (Reflective)

- Moqoqong wa boimamelo mongodi o nahanisia ntlha e itseng mme o nehelana ka maikutlo le mehopolo eo e leng ya hae.
- Moqoqo ona o tla nka lehlakore.
- Mehopolo/menahano/maikutlo a hlahiswang a lokela ho pepesa nnete mme a bontshe ho ba le seabo ha mongodi.

1.4 Na diphoofolo di na le ditokelo? *Moqoqo wa kgang/ngangisano* (Argumentative)

- Moqoqo ona ke wa kgang kapa wa ngangisano.
- Mohlahlobuwa o lokela ho bontsha ntlhakemo ya hae kapa mohopolo o itseng.
- Mohlahlobuwa o lokela ho hlahisa lehlakore le ho le ntshetsa pele mme a tshehetsa le ho sireletsa lehlakore la hae.
- Ntlhakemo ya mongodi e lokela ho hlaka ka nako tsohle.

1.5 Tsietsi eo banana ba hwebang ka mebele ba iphumanang ba le ho yona *Moqoqo o hhalosang* (Descriptive)

- Moqoqong ona mohlahlobuwa o hhalosa ho hong ho dumella mmadi ho itemohela sehlooho se hhaloswang ka tsela e hlakileng.
- Ho ka hhaloswa motho (maemo ao a iphumaneng a kene ho ona) kapa ho hong ho itseng.

1.6 'Mabaka a ho nama a lefu la HIV le AIDS Afrika Borwa *Moqoqo o pepesang ditaba/dintlha* (Expository)

- Ona ke moqoqo o pepesang dintlha/ditaba.
- Moqoqong ona ho fetiswa/hlahisa dintlha kapa tlhahisolededing ka tsela e utlwahalang.
- Ona ke moqoqo wa dintlha oo ho ona mongodi a hhalosang kapa a nehelanang ka dintlha ka tsela e otlolohileng e bontshang tatelano.
- Moqoqo o pepesang dintlha o ngolwa ka tlasa dipatlisiso tse matla mme dintlha di tshehetswa ka bopaki le ka dipalopalo.

1.7 le 1.8 Ho hhaloswa ha ditshwantsho

- Moqoqong ona bahlahlobuwa ba lekodisia setshwantsho mme ha ba qetile ba ngola moqoqo oo ba hhalosang kapa ba phetang ka se etsahalang.
- Motshwayi a hlokomele hore mohlahlobuwa a ka ngola mofuta ofe kapa ofe wa moqoqo ho ya ka moo a tla hhalosang setshwantsho ka teng.

KAROLO YA B: RUBURIKI YA HO LEKANYETSA DITEMA TSA KGOKAHANO TSE TELELE

Makgetha a ho lekanyetsa	Kgato 7 E babatsehang	Kgato 6 Phihlello e kgabane	Kgato 5 Phihlello e ntle	Kgato 4 Phihlello e mahareng	Kgato 3 Phihlello e foofo	Kgato 2 karolwana feela	Kgato 1 Ha ho phihlello
	80 – 100%	70 – 79%	60 – 69%	50 – 59%	40 – 49%	30 – 39%	0 – 29%
DIKAHARE, MORALO LE SEBOPEHO: Tlhophiso ya mohopolo le dintlha, tshekatsheko ya sehlooho, kelohloko ya baamohedi ba ditaba. Matshwao a sebolepo, diratswana, selelekela le qetelo (moo di hlokehang); bolelele bo loketseng.	<ul style="list-style-type: none"> - Dintlha tse e tshehe-tsang ke tse kgodisang ka ho pethahala, tse tshwarellang mme tse bopilweng ka boiqapelo. - Kgokahano e pethahetseng ya dikahare le mehopolo, sehlooho se manollwa ka bottalo mme dintlha tsohle di a se tshehetsa sehlooho. - Moralo o entswe ka bottalo ka tsela e babatsehang. - Kutlwisiso e pethahe-seng ya ditlhokeho tsa mosebetsi. - O sebedisitse melao yohle e hlokehang ya sebolepo ka tsela e ntle haholo. 	<ul style="list-style-type: none"> - Mehopolo le dintlha tse e tshehetsang boholo ke tse kgodisang, tse tshwarellang mme tse bopilweng ka boiqapelo. - Tema e na le kgokahano ya dikahare le mehopolo, sehlooho se sekasekilwe mme boholo ba dintlha bo tshehetsa sehlooho. - Moralo o entswe ka tsela e ntle haholo, e thabisang. - Kutlwisiso e ntle haholo ya ditlhokeho tsa mosebetsi. - O sebedisitse melao e hlokehang ya sebolepo ka tsela e kgotsofatsang. 	<ul style="list-style-type: none"> - Mehopolo le dintlha tse e tshehetsang ke tse kgodisang, tse batlang di tshwa-rellang mme di bopilwe ka boiqapelo ka tsela e kgotsofatsang. - Tema boholo e na le kgokahano ya dikahare le meho-polo le lekaneng, mme ho na le dintlha tse seng kae tse tshehetsang sehlooho. - Bopaki bo amohelehileng, bo mahareng ba hore ho entswe moralo. - O tseba le ho utlwisisa boholo ba ditlhokeho tsa mosebetsi. - O sebedisitse melao e hlokehang ya sebolepo ka kutlwisiso e lekaneng. 	<ul style="list-style-type: none"> - Mehopolo le dintlha tse e tshehetsang di bopilwe ka tsela e kgodisang ho amohelehileng, empa ho na le ho kgaoqgaoha. - Tema e bontsha kgokahano ya dikahare le meho-polo ka tsela e mahareng, mme ho na le dintlha tse seng kae tse tshehetsang sehlooho. - Bopaki bo seng bokae feela ba hore ho entswe moralo. - O phethahatsa ditlhokeho tsa mosebetsi mmoho le mofuta wa tema ka tsela e lekaneng. - O na le kutlwisiso e mahareng ya ditlhokeho tsa sebolepo, dikgeo mona le mane. 	<ul style="list-style-type: none"> - Dintlha tse tshehe-tsang ke tse haellang, tse kgodisang ho se hokae, mme ha se ka nako tsohle di bopi-lweng ka tshwanelo. - Kgokahano e seng kae feela ya dintlha le mehopolo. Ke dintlha tse seng kae tse tshe-hetsang sehlooho. - Bopaki bo haellang ba hore moral o entswe. - O haellwa ke kutlwisiso ya ditlhokeho tsa mosebetsi le mofuta wa tema. Sebedisitse melao e hlokehang ya sebolepo ka tsela e foko-lang. 	<ul style="list-style-type: none"> - Mehopolo le dintlha tse e tshehetsang di bopilwe ka tsela e fokolang mme di kgolweha ka bothata haholo. - Tema ha e bontshe kgokahano ya dintlha le mehopolo. Sehlooho se utlwisiswa ka tsela e fasohetseng. - Ha ho moralo/ bopaki ba hore moral o entswe bo haella haholo. - Kutlwisiso ya ditlhoko le mofuta wa tema e batle-hang di haella haholo. - Ha a sebedisa melao e hlokehang ya sebolepo. 	
MATSHWAO A: 18	14½ – 18	13 – 14	11 – 12½	9 – 10½	7½ – 8½	5½ – 7	0 – 5

Makgetha a ho lekanyetsa	Kgato 7 E babatsehang	Kgato 6 Phihlello e kgabane	Kgato 5 Phihlello e ntle	Kgato 4 Phihlello e mahareng	Kgato 3 Phihlello e foofo	Kgato 2 Karolwana feela	Kgato 1 Ha ho phihlello
	80 – 100%	70 – 79%	60 – 69%	50 – 59%	40 – 49%	30 – 39%	0 – 29%
PUO LE SETAELE MMOHO LE TEKOLOBOTJHA: Tlotlontswe, dibopeho le mefuta ya dipolelo, dipolelo tsa bohlale, mopeleto, matshwao a puo le kelohloko e hlokolosi ya puo. Rejisetara/setaele, sehalo, ela hloko baamohedi ba ditaba, maikemisetso, maemo le sebopetho ho latela ditlhokeho.	<ul style="list-style-type: none"> - Tshebediso e phethahetseng ya tlotswe, le kgetho ya mantswe e bontshang boiqapelo. - Tshebediso e baba-tsehang, e nepahetseng le e bontshang boiqapelo ya mefutafuta e batsi mmoho le dibopeho tsa dipolelo. - Rejisetara le sehalo di sebedisitswe ka bokgoni bo babatsehang, setaele se hlakileng sa hae. - Ha ho diphoso mopeletong, mme matshwao a puo a sebedisitswe ka nepahalo le ka ho phethahala. - Bolelele bo nepahetseng 	<ul style="list-style-type: none"> - Tshebediso e ntle ya ha-holo ya tlotswe, kgetho ya mantswe e bontshang boiqapelo. - Tshebediso ya mefutafuta e batlang e le batsi le dibopeho tsa dipolelo ka tsela e bontshang boiqapelo le e nepahetseng. - Rejisetara le sehalo di sebedisitswe hantle haho-lo mme o bontsha bopaki ba setaele sa hae. - Diphoso tse mmalwa tsa mopeleto le tshebediso e ntle ya matshwao a puo. - Bolelele bo nepahetseng. 	<ul style="list-style-type: none"> - Tshebediso e ntle ya tlo-tlontswe, kgetho ya ma-ntswe e bontshang boiqapelo. - Tshebediso ya mefutafuta e batlang e le batsi le dibopeho tsa dipolelo ka tsela e bontshang boiqapelo le e nepahetseng. - Rejisetara le sehalo di sebedisitswe hantle, mme o bontsha bopaki ba setaele sa hae. - Diphoso tse mmalwa tsa mopeleto le tshebediso e ntle ya matshwao a puo. - Bolelele bo nepahetseng. 	<ul style="list-style-type: none"> - Tshebediso e kgotsofa-tsang ya tlotswe, kgetho ya mantswe e bontshang boiqapelo bo seng bokae. - Tshebediso ya thutapuo ka bokgoni bo kgotsofa-tsang empa o sebedisa mefuta le dibopeho tsa dipolelo ka bokgoni bo haellang. - Rejisetara le sehalo sebedisitswe ka tsela e kgotsofatsang mme hangata o bontsha bopaki ba setaele sa hae. - Diphoso tse ngata tsa mopeleto le tshebediso ya matshwao a puo empa di sa ame moelelo. - Bolelele bo batla bo nepahetseng. 	<ul style="list-style-type: none"> - Tshebediso e lekaneng ya tlotswe, kgetho ya mantswe e boiqapelo bo bonnyane. - Tshebediso ya thutapuo ka bokgoni bo lekaneng empa o sebedisa mefuta le dibopeho tsa dipolelo tse tlwaelehileng. - Rejisetara, sehalo le setaele di sebedisitswe ka tsela e foofo feela, e batla e ba tsa ka mehla kapa tse sekametseng lehlakoreng le le leng. - Diphoso tse ngata tsa mopeleto le tshebediso ya matshwao a puo empa di sa ame moelelo. - Bolelele bo kgutshwane haholo. 	<ul style="list-style-type: none"> - Tshebediso e haellang ya tlotswe, kgetho ya mantswe e haellang. - Puo e sebedisitswe ka bokgoni bo haellang haholo mme o thatafallwa ke ho sebedisa dipolelo tsa motheo ka nepahalo ka sewelo. - Rejisetara, sehalo le setaele di batla di sa loka; bontsha bopaki bo haellang ba setaele sa hae. - Diphoso tse mopeleto di ngata; matshwao a puo a sebe-diswa ka tsela e rothofatsang moelelo. - Bolelele bo kgutshwane haholo. 	<ul style="list-style-type: none"> - Tshebediso e haellang haholo ya tlotswe, kgetho ya mantswe e haellang. - Puo e sebedisitswe ka bokgoni bo haellang haholo mme o thatafallwa ke ho sebedisa dipolelo. - Bopaki bo haellang haholo ba rejisetara, sehalo le setaele tse loketseng, kapa ho ikutlwahatsa. - Diphoso tse totobetseng tsa mopeleto le tshebediso ya matshwao a puo tse ka rothofatsang moelelo. - Bolelele bo kgutshwane haholo.
MATSHWAO A: 12	10 – 12	8½ – 9½	7½ – 8	6 – 7	5 – 5½	4 – 4½	0 – 3½

(Sekala sa ho aba matshwao – ditema tsa kgokahano tse telele)

Dintlha tse tadingwang	Matshwao	Senotlolo
Dikahare, moralo le sebopetho Puo, setaele le tekolobotjha	18 12	DMS = PST =
Matshwao ohle	30	

- Motshwayi a hlokomele hore ha mohlahlouwa a ngotse moraloo wa ditaba tse isang tlhahisong ya moqoqo, a nehwe matshwao ka sekala sa (1 - 2). Empa ha mohlahlouwa a sa ngola moraloo kapa moraloo o sa phethahala a amohuwe matshwao ka sekala sa (1 - 2).

KAROLO YA B: DITEMA TSA KGOKAHANYO TSE TELELE

POTSO YA 2

2.1 Lengolo le semmuso Lengolo la tletlebo.

- Diaterese tse pedi – ya mongodi le ya Lefapha la tsa Selehae.
- Tumediso – Motho eo lengolo le yang ho yena, mohlala, Mohlomphehi/Monghadi.
- Sehlooho sa ditaba.
- Ditaba.
- Phethelo/qetelo.
- Puo e be e hlakileng mme mongodi a tobe taba.

2.2 Boroutjhara

Ena ke tlhahisoleding e sebedisetswang ho bapatsa sebaka, sehlahiswa kapa tshebeletso e itseng.

- Lebitso la sebaka/sehlahiswa/tshebeletso le lokela ho hlaka.
- Sebaka moo sebapatswa se fumanehang teng.
- Kgochedi bathong e lokela ho hlahella boroutjhareng.
- Ditshebeletso tse fumanehang sebakeng se bapatswang di lokela ho totobala.
- Ditefello tsa sebapatswa, le ditshebeletso di hlahelle.
- Nomoro ya mohala wa motho ya ka fanang ka tlhahisoleding e batsi.

2.3 Metsotso

- Ho qalwe ka lebitso la mokgatlo (lebotsi le ka hlahiswa ka kgutsufatso/akronimi kappa ka botlalo), letsatsi, sebaka, nako.
- Ebe ho latela dintlha tse 4 kapa tse 5 tse tlwaelehileng, ho nto latela dintlha tse 3 tse ntjha.

Mohlala: *Pulo le kamohelo*

- : *Ba teng le ba siyo*
- : *Metsotso ya kopano e fetileng*
- : *Tse tswang metsotsong*
- : *Ditaba tse ntjha* (1) *Thuso e fumawang ho borakgwebo*
 (2) *Polokeho ya dikgutsana*
 (3) **Ntlha ya mohlahllobuwa**

Ho kwala lebitso la mongodi

- Ditaba tsa metsotso di nyallane le lenanetsamaiso.
- Ho kwalwa ha kopano ho hlake qetellong ya metsotso.
- Puo ho sebediswe e nepahetseng.

2.4 Tlaleho/pehelo/raporoto

- Dikahare di lokela ho utlwahala hore di bolela ka se bonweng.
- Tlaleho e lokela ho toba taba.
- Dintlha e lokela ho ba tse nepahetseng ebile ho ena le bopaki ba ditaba.

- Dintlha tsa bohlokwa di hlake.
- Ditaba di totobale di nyallane le se tlalehwang mme di kgolehe.
- Puo ho sebediswe e nepahetseng.
- E kenyelsetse letsatsi le nako eo diketsahalo di etsahetseng ka lona ekasitana le lebitso la motlalehi wa ditaba.

KAROLO YA C: RUBURIKI YA HO LEKANYETSA DITEMA TSA KGOKAHANO TSE KGUTSHWANE

Makgetha a ho lekanyetsa	Kgato 7 E babatsehang	Kgato 6 Phihlello e kgabane	Kgato 5 Phihlello e ntle	Kgato 4 Phihlello e mahareng	Kgato 3 Phihlello e foofo	Kgato 2 karolwana feela	Kgato 1 Ha ho phihlello
	80 – 100%	70 – 79%	60 – 69%	50 – 59%	40 – 49%	30 – 39%	0 – 29%
DIKAHARE, MORALO LE SEBOPEHO: Tlhophiso ya mohopolo le dintlha, tshekatsheko ya sehlooho, kelohloko ya baamohedi ba ditaba. Matshwao a sebopaho, diratswana, selelekela le qetelo (moo di hlokehang); bolelele bo loketseng.	<ul style="list-style-type: none"> - Dintlha tse e tshehe-tsang ke tse kgodisang ka ho phethahala, tse tshwarellang mme tse bopilweng ka boiqapelo. - Kgokahano e phethahetseng ya dikahare le mehopolo, dintlha tsohle di tshehetsa sehlooho. - Moralo o entswe ka botlalo ka tsela e babatsehang. - Kutlwisiso e phethahetseng ya dithlokeho tsa mosebetsi. - O sebedisitse melao yohle e hlokehang ya sebopaho ka tsela e phethahetseng. - 	<ul style="list-style-type: none"> - Mehopolole dintlha tse e tshehetsang hangata ke tse kgodisang haholo, tse tshwarellang mme tse bopilweng ka boiqapelo. - Tema e na le kgokahano ya dikahare le mehopolo, sehlooho se manollwa ka botlalo mme dintlha tsohle di a se tshehetsa. - Moralo o entswe ka tsela e ntle haholo, e thabisang. - Kutlwisiso e ntle haholo ya dithlokeho tsa mosebetsi. - O sebedisitse melao e hlokehang ya sebopaho ka tsela e kgotsofatsang. - 	<ul style="list-style-type: none"> - Mehopolole dintlha tse e tshehetsang boholo ke tse kgodisang, tse tshwarellang mme tse bopilweng ka boiqapelo. - Tema boholo e na le kgokahano ya dikahare le mehopolo, sehlooho se sekasekiwe mme boholo ba dintlha bo tshehetsa sehlooho. - Bopaki bo kgotsofatsang ba hore ho entswe moralo. - O tseba le ho utlwisisa boholo ba dithlokeho tsa mosebetsi. - O sebedisitse melao e hlokehang ya sebopaho ka kutlwisiso e lekaneng. - 	<ul style="list-style-type: none"> - Mehopolole dintlha tse e tshehetsang ke tse kgodisang, tse batlang di tshwa-rella mme di bopilweng ka boiqapelo ka tsela e kgotsofatsang. - Tema e bontsha kgokahano ya dikahare le mehopolo ho lekaneng, mme ho na le dintlha tse seng kae tse tshehetsang sehlooho. - Bopaki bo amohelehileng, bo mahareng ba hore ho entswe moralo. - O phethahatsa dithlokeho tsa mosebetsi mmoho le mofuta wa tema ka tsela e lekaneng. - O sebedisitse melao e mhareng ya dithlokeho tsa sebopaho, dikgeo mona le mane. - 	<ul style="list-style-type: none"> - Mehopolole dintlha tse e tshehetsang di bopilweng ka tsela e kgodisang ho se hokae, mme ha se ka nako tsohle di bopi-lweng ka tshwanelo. - Tema e bontsha kgokahano ya dikahare le mehopolo ka tsela e mahareng, mme ho na le dintlha tse seng kae tse tshehetsang sehlooho. - Bopaki bo seng bokae feela ba hore ho entswe moralo. - O phethahatsa dithlokeho tsa mosebetsi mmoho le mofuta wa tema ka tsela e lekaneng. - O na le kutlwisiso e mhareng ya dithlokeho tsa sebopaho, dikgeo mona le mane. - 	<ul style="list-style-type: none"> - Dintlha tse tshehe-tsang ke tse haellang, tse kgodisang ho se hokae, mme ha se ka nako tsohle di bopi-lweng ka tshwanelo. - Tema ha e bontshe kgokahano ya dintlha le mehopolo. Sehlooho se utlwisiswa ka tsela e fasohetseng. - Bopaki bo haellang ba hore moraloo o entswe. - O haellwa ke kutlwisiso ya dithlokeho tsa mosebetsi le mofuta wa tema. Sebedisitse melao e hlokehang ya sebopaho, . - Ha a sebedisa melao e hlokehang ya sebopaho. 	<ul style="list-style-type: none"> - Mehopolole dintlha tse e tshehetsang di bopilweng ka tsela e fokolang mme di kgolweha ka bothata haholo. - Tema ha e bontshe kgokahano ya dintlha le mehopolo. Sehlooho se utlwisiswa ka tsela e fasohetseng. - Ha ho moraloo/ bopaki ba hore moraloo o entswe bo haella haholo. - Kutlwisiso ya dithlokeho mofuta wa tema e batle-hang di haella haholo. - Ha a sebedisa melao e hlokehang ya sebopaho. -
MATSHWA A: 12	10 – 12	8½ – 9½	7½ – 8	6 – 7	5 – 5½	4 - 4½	0 – 3

Makgetha a ho lekanyetsa	Kgato 7 E babatsehang	Kgato 6 Phihlello e kgabane	Kgato 5 Phihlello e ntle	Kgato 4 Phihlello e mahareng	Kgato 3 Phihlello e foofo	Kgato 2 Karolwana feela	Kgato 1 Ha ho phihlello
	80 – 100%	70 – 79%	60 – 69%	50 – 59%	40 – 49%	30 – 39%	0 – 29%
PUO LE SETAELE MMOHO LE TEKOLOBOTJHA: Tlotlontswe, dibopeho le mefuta ya dipolelo, dipolelo tsa bohlale, mopeleto, matshwao a puo le kelohloko e hlokolosi ya puo. Rejisetara/setaele, sehalo, ela hloko baamohedi ba ditaba, maikemisetso, maemo le sebopetho ho latela ditlhokeho.	<ul style="list-style-type: none"> - Tshebediso e phethahetseng ya tlotlontswe, le kgetho ya mantswe e bontshang boiqapelo. - Tshebediso e baba-tsehang, e nepahetseng le e bontshang boiqapelo ya mefutafuta e batsi mmoho le dibopeho tsa dipolelo. - Rejisetara le sehalo di sebedisitswe ka bokgoni bo babatsehang, setaele se hlakileng sa hae. - Ha ho diphoso mopeletong, mme matshwao a puo a sebedisitswe ka nepahalo le ka ho phethahala. - Bolelele bo nepahetseng 	<ul style="list-style-type: none"> - Tshebediso e ntle haholo ya tlotlontswe, kgetho ya mantswe e bontshang boiqapelo. - Tshebediso ya mefutafuta e batsi le dibopeho tsa dipolelo ka tsela e bontshang boiqapelo le e nepahetseng. - Rejisetara le sehalo di sebedisitswe hantle haho-lo mme o bontsha bo-paki ba setaele sa hae. - Diphoso tse mmalwa tsa mopeleto le tshebediso e ntle ya matshwao a puo. - Bolelele bo nepahetseng. 	<ul style="list-style-type: none"> - Tshebediso e ntle ya tlotlontswe, kgetho ya ma-ntswe e bontshang boiqapelo. - Tshebediso ya mefutafuta e batlang e le batsi le dibopeho tsa dipolelo ka tsela e bontshang boiqapelo le e batlang e nepahetseng. - Rejisetara le sehalo di sebedisitswe hantle, mme o bontsha bopaki ba setaele sa hae. - Diphoso tse mmalwa tsa mopeleto le tshebediso e ntle ya matshwao a puo. - Bolelele bo batla bo nepahetseng. 	<ul style="list-style-type: none"> - Tshebediso e kgotsofa-tsang ya tlotlontswe, kgetho ya mantswe e bontshang boiqapelo bo seng bokae. - Tshebediso ya thutapuo ka bokgoni bo kgotsofa-tsang empa o sebedisa mefuta le dibopeho tsa dipolelo ka bokgoni bo haellang. - Rejisetara le sehalo sebedisitswe ka tsela e kgo-tsofatsang mme hangata o bontsha bopaki ba setaele sa hae. - Diphoso tse ngata tsa mopeleto le tshebediso ya matshwao a puo empa di sa ame moelelo. - Bolelele bo kgutshwane haholo. 	<ul style="list-style-type: none"> - Tshebediso e lekaneng ya tlotlontswe, kgetho ya ma-ntswe ka boiqapelo bo bonnyane. - Tshebediso ya thutapuo ka bokgoni bo lekaneng empa o sebedisa mefuta le dibopeho tsa dipolelo tse tlwaelehileng. - Rejisetara, sehalo le se-taele di sebedisitswe ka tsela e foofo feela, e batla e ba tsa ka mehla kapa tse sekametseng lehlakoreng le le leng. - Diphoso tse ngata tsa mopeleto le tshebediso ya matshwao a puo empa di sa ame moelelo. - Bolelele bo kgutshwane haholo. 	<ul style="list-style-type: none"> - Tshebediso e haellang ya tlotlontswe, kgetho e haellang ya mantswe e bontshang boiqapelo. - Puo e sebedisitswe ka bokgoni bo haellang haholo mme o thatafallwa ke ho sebedisa dipolelo tsa motheo ka nepahalo ka sewelo. - Rejisetara, sehalo le setaele di batla di sa loka; bontsha bopaki bo haellang ba setaele sa hae. - Diphoso tse mopeleto di ngata; matshwao a puo a sebe-diswa ka tsela e rothofatsang moelelo. - Bolelele bo kgutshwane haholo. 	<ul style="list-style-type: none"> - Tshebediso e haellang haholo ya tlotlontswe, kgetho e haellang ya mantswe a bontshang boiqapelo. - Puo e sebedisitswe ka bokgoni bo haellang haholo ya tlotlontswe, kgetho e haellang ya mantswe e bontshang boiqapelo. - Bopaki bo haellang haholo ba rejisetara, sehalo le setaele tse loketseng, kapa ho ikutlwahatsa. - Diphoso tse totobetseng tsa mopeleto le tshebediso ya matshwao a puo tse ka rothofatsang moelelo. - Bolelele bo kgutshwane haholo.
MATSHWAO A: 8	6½ – 8	6	5 – 5½	4 - 4½	3½	2½ - 3	0 – 2

Matshwao a ka sebediswang bakeng sa ho tshwaya ditema tse kgutshwane –

Dintlha tse tadingwang	Matshwao	Senotlolo
Dikahare, moralo le sebopetho Puo, setaele le tekolobotjha	12 08	DM PST
Matshwao ohle	20	

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA C: 20
MATSHWAO OHLE A PAMPIRI ENA: 100

- Motshwayi a hlokomele hore ha mohlahlouwa a ngotse moralo wa ditaba tse isang tlhahisong ya moqoqo, a nehwe matshwao ka sekala sa (1 -2). Empa ha mohlahlouwa a sa ngola moralo kapa moralo o sa phethahala a amohuwe matshwao ka sekala sa (1 - 2).

ELA HLOKO:

Ntle le tataiso ena eo ho nehelanweng ka yona ka hodimo (ha ho tshwauwa ditema tsa Kgokahano, tse telele le tse kgutshwane) bahlahlobi ba lekodisise hantle seboleho (ho ya ka mofuta wa tema). Seboleho se fapanwa ho tlaha temeng e nngwe ho isa ho e nngwe. Ho etsa mohlala ha moithuti a hlahisitse le ho nehelana ka lengolo la semmuso, mohlahlobi o lokela ho tadima seboleho se nang le aterese tse pedi, tumediso, sehlooho sa ditaba le mmele o bopilweng ka bokgabane le ka tshwanelo, mmoho le phethelo e nepahetseng.

Memorandamong ona ho nehelawe ka tataiso ho ya ka dipotso (mefuta ya ditema tse lokelang ho hlahiswa ke baithuti) tse botsitsweng pampiring ena.

KAROLO YA C: DITEMA TSA KGOKAHANYO TSE KGUTSHWANE

POTSO YA 3

3.1 Phousetara

- Mohlahlobuwa o lokela ho ngola phousetara ka ditaba tsa pitso.
- Phousetara e shebehe e le leqephe le leholo le sephara.
- Phousetara e lokela ho ba le sehlooho se tla hohela ba tla tla pitsong.
- Dipolelo di lokelwa ho ngola ka tsela ya dintsha.
- Puo e tla sebediswa e lokela ho kgothalletsa hore setjhaba se tle pitsong.
- Ditshwantsho ha di hlokahale mofuteng ona wa phousetatra.

3.2 Karete ya memo

- Sebopoho e be se hlakileng hore ke sa memo.
- Ditaba di hohele mmadi.
- Ditaba di tobe ntlha eo ho buuwang ka yona.
- Sepheo sa memo se hlake.
- Letsatsi, sebaka le nako di hlake.

3.3 Ditshupiso ... (directions)

- Ke tema e hlahisang dintlha tse hlakileng tseo mongodi a hlahisang ditshupiso.
- Ditshupiso di lokela ho hlaka mme di ngolwe ka tatellano.
- Ditshupiso di lokela ho tloha boemelong ba dibese ho kena khampangeng.
- Ditshupiso di totobatse matshwao a tsela, meaho le tse ding.

3.4 Ditaelo

- Ke tema e fanang ka ditaelo tse tobileng tsa ho etsa ntho e itseng (tsa ho pheha papa).
- Ditaelo di lokela ho hlaka mme di ngolwe ka tatellano.
- Ditaelo di lokela ho tloha qalehong ya ho pheha papa ho fihla qetellong, moo papa e seng e loketse ho ka jewa.